

UNGDOMSTID

Om at læse videre kunne der ikke være tale. Det var der ikke råd til. Jeg havde lyst til jura, journalistik eller kontor, og jeg begyndte at interessere mig for at skrive vers.

Der kom et litterært tidsskrift Bogvennen kaldet, som startede en præmiekonkurrence om at skrive det korteste vers. Den deltog jeg i – og vandt. Verset lød:

De lå i hø ved å
vi så
de to
og lo!

Det var den første bogpræmie, jeg vandt. –

Nå, men min mor havde sikret mig plads i Banken for Vejen og Omegn, men ak, da jeg kom, havde banken afgivet pladsen til en anden af mine kammerater fra skolen. Det var ikke let at skaffe sig plads, men min mor var utrættelig, og jeg fik plads som kontor-elev på Alfa. – Elevtiden var 3 år. Gagen var 45 kr. pr. måned det første år og henholdsvis 55 og 65 de sidste år. Da jeg var et stykke henne i andet år, gjorde jeg et forsøg på at kravle op på 65 med det samme. Men det kunne der slet ikke være tale om, sagde Johannes Lauridsen. Det var andre tider dengang frem for nu!

Det første årstid var min væsentligste beskæftigelse

M. Koed som ung.

at stemple varemærker på fragtbrevene. – Margarinen gik trods modgang sin sejrsgang. Det næste år lærte jeg at skrive på maskine, skrev de udregnede fakturaer på maskinen, o.s.v. –

Der udviklede sig efterhånden en nærmere forbindelse mellem J. L.s børn og mig. Kirsten havde jeg gået i klasse med. Peter Vang Lauridsen, Missen og jeg begyndte at gå til bal sammen. P. Vang Lauridsen (blev landbrugskandidat) var en tiltalende gut, blev gift med trælastdirektørens ældste datter, men P. V. L. døde desværre alt for tidligt. – Børnene fra Vandamgård blev jeg venner med: Aage (senere trafikkontrollør), Elna, som jeg på en vis tid var forelsket i, og Osvald (violinisten), – alle døde tidligt. Vandamgård ejedes af den frikonservative landstingsmand Rasmussen-Vandamgård, der stemte imod salget af de vestindiske øer, der ikke blev solgt i første omgang. Man smædede ham i aviserne og skrev:

At øernes salg en vandgang får
må skyldes hr. Rasmussen-Vandamgård.

Øerne burde naturligvis ikke have været solgt senere. Missen (Marie Vang Lauridsen) blev gift med borgmester Arne Sundbo, København, der gennem mange år viste mig en særlig opmærksomhed.

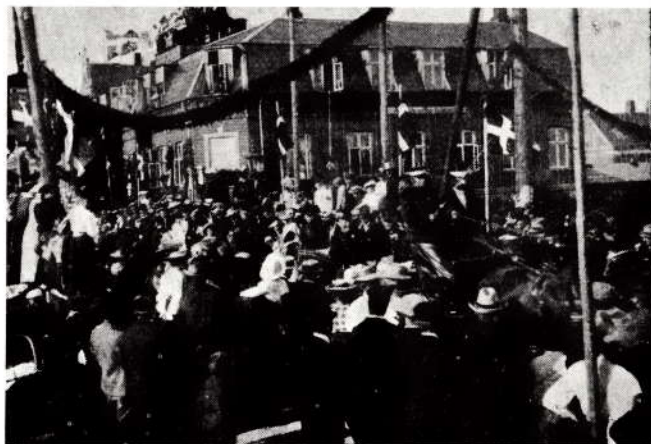
På Alfa var jeg en vis tid samtidig med bogholderske Ingeborg Lundgaard fra Bække. Hun befinder sig på Vejen Plejehjem – 95 år gammel. –

Nå, tiden på Alfa gik godt, og jeg lærte en masse af næsten enhver art. Da de 3 års læretid var omme, skulle jeg være soldat, infanterist. Jeg søgte og blev flyttet til forplejningskorpsets skole i Vildersgade (intendanturen). Jeg havde en kammerat fra Vejen, bankassistent Jensen, »røde Jensen« kaldet, der også havde søgt og fået, og vi var sammen, når vi havde fri, og det havde vi fra kl. 16 – nr. 62 Jensen og 64 Koed – hver dag.

Foruden de nævnte forlystelser kom jeg meget til »Grønvang« (Johannes Lauridsen og Maren Lauridsens lystgård) til høstgilder, baller o. l. – Kort før jeg skulle

rejse til København som soldat, sagde J. L. til mig: Når du nu kommer tilbage, skal vi nok se at finde en plads til dig.

Ved intendanturen skulle vi efter 4 måneders forløb tage en slags eksamen. Kunne vi det, fik vi rang som korporaler (med 2 ærme-snore). »Dumperne« – og dem

Fra kongebesøget i Vejen.

kom jeg til at høre til – blev underkorporaler med 1 snor og en blank knap. Men så kom sensationen. Underkorporalerne blev sendt hjem. Korporalerne skulle blive 10 måneder mere. Sikken en morskab det vakte med drillerier, etc. Jeg skulle faktisk gøre honnør for min ven 62 Jensen, når vi mødtes. –

I soldatertiden havde man naturligvis mange muntre episoder, fjernelse af sengens bundbrædder, så man dumpede lige igennem. En sjællænder spurgte hver dag ved frokosttid: »Der er vel ingen af jer, der har »go' tid« på sigtebrød?« o.s.v. Vi fik 55 øre om dagen og et brød hver 5. dag. Med dette skulle vi klare kost og det hele. Det kunne vi godt, thi middagsmad i marke-

tenderiet kostede 28 øre, – på de mange spisehuse, København dengang havde, 40 øre. Det kgl. Teater 50 øre (dog ikke orkesterplads). Til bal i Figaro med madkærester kom vi naturligvis også. Man kunne få cigarer til 2 øre pr. stk., men de var nu ikke ret gode.

Da det rygtedes, at jeg ville blive hjemsendt, fik jeg en dag brev fra direktør O. Vang Lauridsen, Phønix, oprettet i 1907, at nu kunne jeg få plads på det nyoprettede Phønix – tagpap og cementvarer. – Aktiekapitalen var 50.000 kr. Jeg tænkte, at hvis jeg skulle akceptere, skulle den (bestyrelsen) få lov til at betale, og jeg regnede ud, at 85 kr. om måneden var over 1.000 kr. årligt. Jeg tvivlede meget på, at dette kunne accepteres, men jeg fik brev og budskab, at lønnen kunne man acceptere, men at jeg skulle hjælpe til med at læsse cementtagsten, når der var tid hertil, var ikke ventet. –

Mit »nye« kontor var mod nord, mørk og fugtig, men det tænkte man ikke så meget over dengang. Kontoret var en beskeden foreteelse med direkte adgang til fabrikken. – Vi var foruden mig 4 mand, 2 i hver afdeling, så det kunne ikke blive til stordrift. Det var i denne periode, der kom en rødhåret, ung mand fra Askov Højskole og søgte plads. Det var den senere så bekendte islandske forfatter Gunnar Gunnarsson. Han blev så placeret i cementstøberiet. Senere fortæller han meget morsomt herom i sin bog: »Den uerfarne Rejsende«.

Jeg havde fundet en lille, lys pige, hvis mor var død, da hun var 4 år, og faderen var rejst til U.S.A. Hun var fotograf hos L. Poulsen (fordums biblioteket). Vi boede begge på Højskolehjemmet og var næsten altid sammen i vor fritid, til bal et par gange om ugen og kom meget hos Poulsens, hvor vi altid havde det morsomt. – Vi blev gode venner, men forlovet var vi ikke.

Vi oplevede kongebesøget i Vejen. I. C. Christensen, den store venstrefører, rejste rundt med kong Frederik den 8. og dronning Louise i jyske byer. Det var naturligvis igen Johs. Lauridsen, der formidlede. Desuden var flere prinser, kronprinsen (den senere Chr. den 10.), prins Harald m.v. med. Da selskabet skulle se Alfa, løb vi drenge i hælene på de blanke slæbesabler, så vi blev meget kongelig sindede. Stads-Hans (Staads Hanns) fra hotellet havde hestene for char-a-bancen, og så gik det rundt i omegnen, Askov, Skibelund, etc. – Bagefter spiste man middag på hotellet med masser af vin og sager. Majestæterne boede på »Grønvang«.

Ved hjemkomst fra militæret tog jeg straks på Phoenix. Let blev det ikke, og læsningen af tagsten blev heldigvis ikke det store sus. Jeg skulle passe al korrespondance, gøre indkøb, betale lønninger, 18 kr. om ugen, vedligeholdelser, kort sagt alt. Nogle af Alfas agenter hjalp med salget, men det blev ikke til meget. Men så formede forholdene sig således, at der skabtes mulighed for at sælge på levering over et helt år, og jeg satte mig for at besøge landets købstæder. Jeg mener ikke selv, at jeg var velegnet hertil, men jeg må have gjort et nogenlunde godt indtryk, thi der kom efterordrer i tagpap og tagtjære, men småt var det naturligvis alligevel. Omsætningen var de første 10 måneder 90.000 kr., og vi gav et udbytte på 3 0/0. – Vi havde naturligvis en hel række konkurrenter, som jeg dog efterhånden kom på talefod med. Vinter, Kolding (Aalborg), Evers, Nr. Sundby, Zacharias, Dortheasminde, Uldum, Frisenborg Fabrikker og Vesterbro Stentagpapfabrik, København. Larsen, Vesterbro, en overmåde flink kollega, der, når han efter et møde sagde farvel til en, tilføjede spøgende: Kom nu ikke til fortræd!

Johs. L.s søn, ingeniør O. Vang Lauridsen, var kun

direktør i nogle få måneder, så døde hans far, og han tog straks plads i Alfes direktørstol, medens trælastdirektør Niels Petersen, Vejen, blev udnævnt til en slags kontrollerende direktør i Phønix. Han kom en tur på fabrikken hver dag, og vi havde et udmærket forhold til hinanden. Utallige er de historier, der gik

Tidlig foto af Tagpapfabrikken Phønix.

om ham og den daværende stationsforstander Wad. Begge var i besiddelse af en slags tør humor. – Engang Bjørnstjerne Bjørnson var på Askov, mødte han Wad »i billethullet« og bad om en billet til Bj. Bjørnson fra Norge, hvortil Wad svarede: Ja, mit navn er Søren Stjerne mig Sørensen fra Danmark.

Det var en tidlig sommermorgen, det rygtedes, at Johannes Lauridsen, der i mellemtiden var blevet landbrugskyndig direktør i Danmarks Nationalbank, var død. – Han boede den nat hos sin slægtning, Magdalene Lauridsen, Sorø Husholdningsskole. Han døde siddende i sit værelse. Øjeblikkelig sænkedes flagene. Igangsættelses-skaberen af Vejen by og hvad dertil hørte var gået bort, og livet blev ligesom fattigere.

Mens N. Lauridsens orkester ved ankomst og ved begravelsen spillede sørgemarcher, var Vejens store søn gået til den evige hvile. Vejens beboere blottede hovederne i dybeste respekt og sorg. – Mindehøjtideligheden holdtes i »Grønvang«s smukke have, og store taler blev holdt. Mindetalen blev holdt af M. N. Slebsager. — — —

For mit vedkommende havde begivenhederne nu den konsekvens, at jeg fik ny direktør og rang som forretningsfører. Det var i disse tider, jeg forlovede mig lovformeligt med den lyse pige, fotograf Ingeborg Marie, f. Petersen, og jeg, der vel måtte være vokset med opgaven, fik i 1912 lønforhøjelse til 1800 kr. årligt, så jeg kunne skrive til min tilkommende: Hurra, jeg er steget til 1800 kr. Vi gifter os! – Men så hændte der noget, der var højst ubehageligt: Jeg spyttede blod! – Men gift blev vi da, og det foregik i Sct. Nicolaj kirke i Kolding. Hvad anledningen var til, at det diminutive bryllup skulle være i Kolding, husker jeg ikke, men det var vel for, at det kunne gå stille af. Pastor Richter var med fra Vejen og talte. Vi spiste bryllupsmiddagen på Højskolehjemmet i Kolding, og vi havde samlet lidt penge sammen til en lille bryllupsrejse til Berlin. Godt havde jeg det egentlig ikke, men af sted skulle vi. Ingen af os havde været i udlandet før. – Og det gik! Min kone var dog meget bekymret. Jeg havde glemt noget på hotellet og tog dertil efter det og efterlod Ingeborg et sted på Unter den Linden. Da jeg kom tilbage (det tog lidt lang tid), fandt jeg min lille kone stående på en bænk, helt ude af sig selv, thi hvad skulle hun gøre, hvis jeg ikke kom, uden at kunne et ord tysk. Gensynsglæden var stor. – Trods protest fra min kone og stor træthed gik jeg i Eispalads for at se på skøjteløb. –

Nå, vi kom hjem igen. Vi havde fået lejlighed oven på »Knasten« på biografen. – Og hvilken dejlig, lille lejlighed fremtryllede Ingeborg med sin sikre smag og sin indlevelsessevne vedrørende smuk indretning, ikke? Men nu måtte jeg til doktor! Og vi fik kedelige meddelelser. – Vor elskede doktormand, læge Teilmann, konstaterede tuberkulose i venstre lunge, og jeg skulle på sanatorium. Det blev Nationalforeningens sanatorium i Esbjerg, hvor min kone havde fået værelse hos slægtninge. Ved banegården blev jeg afhentet af sanatoriets vogn, der lignede en slags ligvogn. Da vi vinkede til hinanden gennem ruden, var det ikke absolut glæde, vi læste i hinandens øjne, blanke af tårer. – Det var en streng tid, men det var et lyspunkt, at min Ingeborg kunne besøge mig hver dag. Jeg ser hende komme ad vejen fra Esbjerg til Spangsbjerg. Men så indtraf en begivenhed, der fik visse skæbnesvangre følger. Sammen med 2 af mine kammerater klagede vi over kosten (det var vist nærmest klatkager til frokost). Overlæge Brinch afviste os koldt og roligt og smed os ud. – Vi skrev en artikel i Esbjergbladene, der blev kronen på værket. Atter var jeg hjemme, gik mine ture, fik mine hvil og spiste så godt som muligt. Penge havde vi lidt af endnu, men de svandt betænkeligt. Vi havde jo stiftet bo og haft mange udgifter ved møblering, etc.

Under hele denne sygdomsproces i hjemmet var min kone enestående til at passe mig. Hendes søster Anna var sygeplejerske (senere forstanderinde for Københavns kommunes optagelseshjem ved Københavns Sydhavn), og hendes moster var ligeledes sygeplejerske, der senere blev forstanderinde for Dansk Sygeplejeråds Bureau i Kronprinsessegade, så min kone var jo blevet sygeplejemindet og havde fået en stor, stor interesse for al slags sygdom. Uden hende var jeg næppe blevet så rask, som jeg blev. – Vi var imidlertid klar over, at

Dr. Sandberg, 2. reservelæge. Professor Saugmann.
Dr. Schäffer, 1. reservelæge.

der måtte gøres noget mere, men hvordan? Jeg fik endnu gage fra Phønix, men hvor længe? Familierådet bestemte imidlertid, at jeg skulle på Vejlefjord sanatorium, der lededes af professor Saugmann, bekendt som tuberkuloseekspert i en lang række lande. Ved hjælp af mine forældres fattige penge og mine søskendes, legater, o. l. indskreves både min kone og jeg, og vi fik en herlig tid sammen på dette dyre, men dejlige sted, beliggende på nordsiden af Vejle fjord. Åh,

den skønne fjord og skovene omkring, de afmærkede spadsereture, liggehallerne, spisesalen og dagligstuerne. – Kuren var dengang: Opfedning, men noget nyt var fremme. – Det nemlig at sætte den ene lunge ud af kraft, den såkaldte »pustning«. Princippet: absolut ro, ingen anstrengelser. For mit tilfælde var det ikke nødvendigt med pustning. –

Et hårdt slag var det, at jeg blev opsagt. Aldrig havde jeg været så fattig, men mine søskende forærede mig et sæt blå tøj. Værre var det med min kone, der kun til stads ejede en lille, rød bluse. Til sanatoriets årsfest, hvor alle var fine, måtte hun møde i denne silkebluse med nederdel. –

Tellings orkester fra Vejle koncerterede, mens flagene gik til tops. Dagen var lys og varm, og solen sendte sit lys over Vejlefjordens stille flade. – Alle var glade, frimodige og sang:

Du først en lille tur ned til Davos skal ta',
rejs derfra til det nordligste af Afrika
og rejs for resten rundt, indtil du dør deraf.

Derefter var der festmiddag og selskabeligt samvær. Professoren eller »Profeten«, som vi kaldte ham, styrede alt med fast hånd.

Årsskriftet Bazillen indeholdende indlæg og oplevelser, Neu Rupinere, strøtanker, etc. udkom:

Wisløvs møssa är vist en klenod
från hans konfirmationsperiod.

Albrechtsen og fru Petersen-Gule
joner vist en lille smule.

Med hinanden hr. og fru Koed
vist står på en glimrende fod.

Til oplysning tjener, at Wilslevs forfædre var svenske og at »møssa« betyder hue eller kasket. Fru Petersen-Gule havde gult hår, men det var vist æggeblomme?

Af prominente personligheder forefandtes en ung svensker, der hed Björkquist, der senere blev ærkebiskop, samt kgl. skuespiller Albert Luther, billedhugger Quistgaard o. a.

Efter 3 måneder rejste min kone hjem til Vejen og fik arbejde på sit gamle lærested, fotograf L. Poulsen, hvorimod jeg måtte blive ialt 6 måneder på Vejlefjord Sanatorium.

Det var en 26-årig ung mand, der vendte hjem ca. 90 eller 100 kilo, altså firkantet i hovedet. – Ingen kunne næsten kende mig. –